

Годованець Т.Ю., Ільїна О.В.

ЕФЕКТИВНЄ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ – ШЛЯХ ДО СПІЛЬНОГО МОВНОГО ПРОСТОРУ

Європейське співтовариство вважає створення спільного мовного простору однією з найважливіших цілей своєї діяльності. Це зумовлює і визначає велику увагу, зусилля офіційних та громадських міждержавних і національних організацій та об'єднань до вирішення проблеми навчання мов на всіх рівнях освіти.

2001 р. був проголошений Європейським роком мов. Як зазначив Pascal Fieschi, посол Франції в Україні, для Європи важливо, щоб всі європейці навчилися спілкуватися щонайменше двома мовами, крім рідної, адже „мови відчиняють двері” у перспективах працевлаштування та у кар'єрі, у культурному збагаченні та у кращому взаєморозумінні. Треба звернути увагу, що за дослідженнями європейських вчених, лише 45% населення дорослого віку стверджують, що можуть спілкуватися іноземною мовою. Європейський рік мов передбачав зробити свій внесок у поліпшення такої ситуації, бо перед загрозою культурної уніфікації сучасного світу важливо, щоб кожний отримав можливість розвивати свою індивідуальність, не замикаючись в собі самому, а посилюючи, завдяки пізнанню інших, багатство і привабливість мовного та культурного різноманіття.

Прагнення України стати повноправним членом європейської спільноти в усіх сферах суспільно-політичного життя спонукає фахівців до вивчення зарубіжного освітнього досвіду, в якому внаслідок розширення сфери міжнаціонального співробітництва, особливо на європейському континенті з формуванням поняття європейський вимір та акценту на формуванні багатомовності, серйозної теоретичної і практичної розробки набула проблема навчання сучасних (іноземних) мов.

Згідно з Концепцією мовної освіти в Україні оволодіння мовами є одним з визначальних засобів формування людської особистості, основним стрижнем якого є всебічний розвиток усного та писемного мовлення, підпорядкованого опануванню

мовою як засобом спілкування і пізнання. Існування багатьох аспектів поняття мовної освіти зумовлює виділення двох провідних напрямів, що передбачають: навчання рідної мови і навчання іноземної мови.

Які мови для Європи? На даному етапі в усіх європейських країнах англійська мова займає домінуюче, навіть виняткове, місце.

Щодо самої батьківщини англійської мови, спроби зробити вивчення іноземних мов більш привабливим для учнів усіх рівнів здібностей у Великій Британії привели до значної дослідницької і експериментальної діяльності з пошуків ефективних технологій, методів і форм навчання іноземних мов, формування тенденції до розмаїття іноземних мов, пропонованих у навчанні, впровадження курсів іноземної мови, що передбачають вивчення дисципліни з професійною орієнтацією з метою підвищення мотивації до її вивчення і забезпечення наступності в її навчанні на рівні вищої освіти, виділення різних рівнів освітніх досягнень із навчальної дисципліни.

Виявлені такі етапи розвитку мовної освіти у Великій Британії: XV ст. - початок XIX ст. - етап становлення мовної освіти в країні; XIX ст. - етап динамічного розвитку мовної освіти: модернізація навчальних планів і програм шкільної освіти, використання граматики-перекладного методу навчання мов у шкільній освіті, формування наукової теорії навчання мов у прагненні досягнення широких освітніх цілей засобами навчання іноземних мов; перша половина XX ст. - етап розвитку теорії і практики навчання англійської мови як іноземної; друга половина XX ст. - етап інтенсифікації теоретичних досліджень та практики мовної освіти у галузі навчання іноземних мов.

Розвиток мовної освіти в Україні почався з відкриття у Київській Русі в 10-12 століттях перших шкіл переважно для підготовки духовенства. Поява братських шкіл у XVI столітті була дуже важливою подією у розвитку освіти, оскільки ті школи заклали основи для створення вищих навчальних закладів, та для утвердження національної самосвідомості. В братських православних навчальних закладах, на противагу широко запровадженим католицьким єзуїтським та протестантським соцініанським школам викладання велося

рідною мовою. Значна увага приділялася також вивченню грецької, а пізніше – латинської та польської мов.

В першому вищому навчальному закладі України – Київській академії (1701 р.) – студенти отримували філологічну освіту, знання мов: слов'янської, української літературної, грецької, латинської, польської. З часом в Київській академії було введено курс російської, французької, німецької та стародавньої єврейської мов.

У ХІХ столітті в Україні були засновані три університети: Харківський університет (1805), Київський університет (1834) та Новоросійський університет у Одесі (1865). У кожному з них було створено історико-філологічний факультет, де нарівні з класичними – латинською та грецькою мовами – слухачі вивчали також і новітні мови – французьку, німецьку, італійську, польську та англійську. Слід відзначити, що західноєвропейські мови у ХІХ столітті в Україні викладали тільки в університетах, в той час як у школах та гімназіях продовжували вивчати лише класичні мови – грецьку та латину. Після 1917 р., сучасні європейські мови були широко введені в навчальні програми не тільки вищих навчальних закладів, а й шкіл. У 20-30-х роках Особлива увага приділялась вивченню німецької мови. Після другої світової війни центром науково-технічного прогресу стали США і тому англійська мова набуває широкого поширення як мова науки та міжнародного спілкування. Радянський період вивчення іноземних мов в Україні загалом характеризується низькою ефективністю навчання усному мовленню.

Сьогодні більшість програм навчання іноземній мові в країнах Європи і також в Україні ґрунтується на одних і тих самих принципах, а саме: комунікативна компетенція, відкритість іншій культурі, опанування чотирма найважливішими компетенціями (слухати, читати, розмовляти, писати), знання країни, в якій розмовляють мовою, що вивчають.

Однак, наприклад, у вищій освіті Великої Британії, на відміну від української системи вищої освіти, вивчення іноземної мови і досягнення

певного освітнього рівня володіння нею і досі не є обов'язковим для всіх здобувачів вищої освіти.

Багато країн стимулюють студентів, які вивчають іноземні мови, проводити певний період часу в країні мови, яку опановують. Велика Британія, окремі землі Німеччини, Франція розробляють програми перебування студентів за кордоном в процесі одержання вищої освіти. В Україні ці програми недостатньо розвинені в міру їх високої вартості.

І в Україні, і у Великій Британії спостерігається тенденція до урізноманітнення іноземних мов, пропонованих для вивчення у шкільній і вищій освіті, хоча в Україні, як і у Франції та Німеччині, пріоритетність надається англійській мові, як найбільш поширеній мові світу, мові міжнародного спілкування, а у Великій Британії - французькій мові з історичних та географічних причин.

Враховуючи сучасні вимоги розвитку українського суспільства, а також економічні та історичні умови, які обумовлюють ефективність навчання іноземним мовам на сьогодні в Україні, треба звернути увагу, що для оволодіння іноземною мовою необхідно мати не тільки достатній для вивчення академічний час та використовувати найсучасніші методики викладання, але й можливість постійного тренування під час навчання у вищих закладах освіти, що має сприяти підготовці висококваліфікованих спеціалістів, які були б готові до усного спілкування на професійні теми та складання ділових документів іноземною мовою, тобто вести ділове спілкування з партнерами. Українські студенти вбачають в іноземній мові також засіб отримання, розширення та поглиблення системних знань із спеціальності, тобто засіб самостійного підвищення своєї кваліфікації. Таким чином існує потреба в ефективному, послідовному і обов'язковому навчанні іноземним мовам як у школах, так і у вищих навчальних закладах України.